

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

21 juni 2001

WETSVOORSTEL

**tot opheffing van artikel 335, § 3, tweede lid,
van het Burgerlijk Wetboek**

(ingediend door de heer Olivier Chastel)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

21 juin 2001

PROPOSITION DE LOI

**abrogeant l'article 335, § 3, alinéa 2,
du Code civil**

(déposée par M. Olivier Chastel)

SAMENVATTING

Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, kunnen de ouders via een verklaring het kind de naam van de vader geven. Luidens artikel 335 § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, kan die akte, bij vooroverlijden van de vader of gedurende diens huwelijk, niet worden opgemaakt zonder de instemming van de echtgenote met wie hij gehuwd was op het tijdstip van de vaststelling van de afstamming. Het Arbitragehof heeft geoordeeld dat het feit dat de echtgenote aldus de naamswijziging op absolute wijze kan beletten zonder dat die bepaling aan de rechter enige bevoegdheid verleent tot beoordeling naar gelang van de omstandigheden die eigen zijn aan ieder geval, strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (arrest nr. 38/93 van 19 mei 1993).

De indiener stelt bijgevolg voor artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek op te heffen.

RÉSUMÉ

Lorsque la filiation paternelle est établie après la filiation maternelle, les parents peuvent par déclaration faire porter à l'enfant le nom du père. Selon l'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil cet acte ne peut être dressé, en cas de prédécès du père ou durant son mariage, sans l'accord du conjoint avec lequel il était marié au moment de l'établissement de la filiation. Le fait que l'épouse puisse ainsi s'opposer de manière absolue au changement de nom, sans que cette disposition reconnaisse au juge un quelconque pouvoir d'appréciation en fonction des circonstances propres à chaque cas a été jugé par la Cour d'arbitrage contraire aux articles 10 et 11 de la Constitution (arrêt n° 38/93 du 19 mai 1993).

L'auteur propose en conséquence d'abroger l'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

<i>Afkorting bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	: Parlementair document van de 50e zittingsperiode + nummer en volgnummer	DOC 50 0000/000	: Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag (op wit papier, bevat de bijlagen en het Beknopt Verslag, met kruisverwijzingen tussen Integraal en Beknopt Verslag)	CRIV :	Compte Rendu Intégral (sur papier blanc, avec annexes et CRA, avec renvois entre le CRI et le CRA)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i> <i>Bestellingen :</i> <i>Natieplein 2</i> <i>1008 Brussel</i> <i>Tel. : 02/ 549 81 60</i> <i>Fax : 02/549 82 74</i> <i>www.deKamer.be</i> <i>e-mail : alg.zaken@deKamer.be</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i> <i>Commandes :</i> <i>Place de la Nation 2</i> <i>1008 Bruxelles</i> <i>Tél. : 02/ 549 81 60</i> <i>Fax : 02/549 82 74</i> <i>www.laChambre.be</i> <i>e-mail : aff.generales@laChambre.be</i>
--	---

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Indien de afstamming van vaderszijde komt vast te staan na de afstamming van moederszijde, staat artikel 335, § 3, tweede lid, de ouders samen of een van hen, indien de andere overleden is, toe in een door de ambtenaar van de burgerlijke stand opgemaakte akte te verklaren dat het kind de naam van zijn vader zal dragen.

Het tweede lid van diezelfde paragraaf bepaalt dat «(...) bij vooroverlijden van de vader of gedurende zijn huwelijk, (...) die akte niet kan worden opgemaakt zonder de instemming van de echtgenote met wie hij gehuwd was op het ogenblik van de vaststelling van de afstamming.».

In zijn arrest van 19 mei 1993 heeft het Arbitragehof, waaraan een prejudiciële vraag was voorgelegd, vastgesteld dat artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 6 en 6*bis* (thans 10 en 11), van de Grondwet schond (arrest nr. 38/93, *Belgisch Staatsblad* van 9 juni 1993, blz. 14160 e.v.).

Het Arbitragehof heeft namelijk geoordeeld dat het bewuste artikel een discriminatie inhield tussen in overspel *a patre* verwekte kinderen en de andere kinderen. Het Hof voerde tot staving van zijn redenering de parlementaire voorbereiding aan waaruit bleek dat de wetgever het wettige gezin heeft willen beschermen (Stuk Kamer, nr. 378/4 85/86, blz. 1), terwijl diezelfde wetgever, naar luid van artikel 319*bis* van het Burgerlijk Wetboek, de instemming van de echtgenote niet noodzakelijk achtte voor de homologatie door de rechtbank van de akte van erkenning van een overspelig kind *a patre*.

Volgens het Hof «kan het loutere aanvoeren van die belangen geen redelijke verantwoording zijn voor het vereiste van instemming van de echtgenote van de vader met de naamswijziging, aangezien, luidens artikel 335, § 3, tweede lid, die echtgenote die naamswijziging op absolute wijze kan beletten, zonder dat die bepaling aan de rechter enige bevoegdheid verleent tot beoordeling naargelang van de omstandigheden die eigen zijn aan ieder geval.».

Het College van de federale ombudsmannen (Jaarverslag 2000, blz. 62 e.v.) wijst daarenboven op het probleem dat zich voordoet wanneer de vader een beroep doet op de administratieve procedure tot naamswijziging. In het aangehaalde geval, wenste de klager,

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Lorsque la filiation paternelle est établie après la filiation maternelle, l'article 335, § 3, alinéa 1er, du Code civil permet aux père et mère ensemble ou à l'un d'eux, si l'autre est décédé, de déclarer, dans un acte dressé par l'officier de l'état civil, que l'enfant portera le nom de son père.

L'alinéa 2 du même paragraphe dispose que « cet acte ne peut être dressé, en cas de prédécès du père ou durant son mariage, sans l'accord du conjoint avec lequel il était marié au moment de l'établissement de la filiation ».

Par son arrêt du 19 mai 1993, la Cour d'arbitrage, saisie à titre préjudiciel a constaté que l'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil violait les articles 6 et 6*bis* (10 et 11 actuellement) de la Constitution (arrêt n° 38/93, *Moniteur belge* du 9 juin 1993, pp. 14160 et sv.).

La Cour d'arbitrage a en effet considéré que l'article incriminé était discriminatoire à l'égard des enfants adultérins *a patre* par rapport aux autres enfants. La Cour invoque à l'appui de son raisonnement les travaux préparatoires desquels il ressort que le législateur a voulu protéger la famille légitime (Doc., Chambre, n° 378/4-85/86, p. 1) alors qu'aux termes de l'article 319*bis* du Code civil, le législateur n'a pas estimé le consentement de l'épouse nécessaire à l'homologation par le tribunal de l'acte de reconnaissance d'un enfant adultérin *a patre*.

Selon la Cour, la seule invocation des intérêts de la famille légitime « ne suffit pas pour constituer une justification raisonnable de l'exigence du consentement de l'épouse du père au sujet du changement de nom, étant donné que, aux termes de l'article 335, § 3, alinéa 2, cette épouse peut s'opposer de manière absolue audit changement, sans que cette disposition reconnaisse au juge un quelconque pouvoir d'appréciation en fonction des circonstances propres à chaque cas ».

Le Collège des médiateurs fédéraux (Rapport annuel 2000, pp. 62 et sv.) dénonce en outre le problème qui se présente lorsque le père fait appel à la procédure administrative de changement de nom. En l'espèce, le plaignant, père d'un enfant adultérin, souhai-

als vader van een overspelig kind, de afstamming van zijn kind te erkennen. Aangezien hij in een echtscheidingsgeding was verwikkeld, verzette zijn echtgenote zich tegen de naamswijziging. De door de verzoeker gevraagde naamswijziging werd bijgevolg pas toegestaan nadat de echtscheiding in kracht van gewijsde was gegaan.

Het ministerie van Justitie is immers van mening dat de administratieve procedure tot naamswijziging niet mag worden gebruikt om de wettelijke regels inzake afstamming en naamgeving te omzeilen. Aangezien arresten waarin het Arbitragehof zich over prejudiciële vragen uitspreekt niet automatisch tot vernietiging van de bewuste maatregel leiden, is het departement van mening dat zijn ambtenaren de maatregel moeten uitvoeren. De feitenrechter moet evenwel de op een prejudiciële vraag gewezen arresten van het Arbitragehof in acht nemen, tenzij hij aan het Arbitragehof een nieuwe vraag stelt (zie bijv.: Burg. Nijvel, 19 januari 1994, *J.T.* 1995, blz. 708; Luik, 19 mei 1988, *J.T.*, 1998, blz. 811; Burg. Namen, 25 november 1996, *J.L.M.B.*, 1997, blz. 516). Daar tegen het standpunt van het departement juridisch niets in te brengen valt, staat het aan de wetgever terzake op te treden.

De wetgever moet de non-discriminatie naar gelang van de afstammingswijzen verdedigen; het is wettelijk niet langer aanvaardbaar een overspelig kind de erkenning door zijn vader te ontzeggen. Het kind, ongeacht of het een wettig, natuurlijk of overspelig kind is, moet het recht hebben de naam van zijn vader te dragen. Het belang van het kind moet immers op de eerste plaats komen.

Dit wetsvoorstel houdt rekening met het arrest van het Arbitragehof en met het Jaarverslag 2000 van het College van de federale ombudsmannen en heeft tot doel artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek op te heffen.

taut reconnaître la filiation de son enfant. Etant en cours de procédure de divorce, son épouse s'opposait au changement de nom. Par conséquent, le changement de nom demandé par le requérant n'a été accordé qu'après que le divorce ait acquis force de chose jugée.

En effet, le ministère de la Justice estime que la procédure administrative de changement de nom ne peut être utilisée pour contourner les règles légales en matière de filiation et d'attribution du nom. Puisque les arrêts de la Cour d'arbitrage statuant sur question préjudicielle n'entraînent pas par eux-mêmes l'annulation de la disposition concernée, le département considère que ses agents sont contraints d'appliquer la disposition. Or les arrêts de la Cour d'arbitrage rendus sur question préjudicielle s'imposent au juge du fond, à moins que celui-ci ne pose une nouvelle question à la Cour d'arbitrage (voyez par exemple : Civ. Nivelles, 19 janvier 1994, *J.T.*, 1995, p. 708 ; Liège, 19 mai 1998, *J.T.*, 1998, p. 811 ; Civ. Namur, 25 novembre 1996, *J.L.M.B.*, 1997, p. 516). Le point de vue du département étant juridiquement fondé, il est nécessaire que le législateur intervienne en la matière.

La non-discrimination selon les modes de filiation doit être défendue par le législateur ; il n'est plus légalement admissible de priver un enfant adultérin d'être reconnu par son père. L'accès au nom du père constitue un droit dans le chef de l'enfant, qu'il soit légitime, naturel ou adultérin. L'intérêt de l'enfant doit prévaloir.

La présente proposition de loi entend tenir compte de l'arrêt de la Cour d'arbitrage et du rapport annuel 2000 du Collège des médiateurs fédéraux et entend abroger l'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil.

Olivier CHASTEL (PRL-FDF-MCC)

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 335, § 3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven.

13 juni 3001

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 335, § 3, alinéa 2, du Code civil est abrogé.

13 juin 2001

Olivier CHASTEL (PRL-FDF-MCC)